

ELŐKÉSZÜLETBEN AZ UNION LIST OF SERIALS
HARMADIK KIADÁSA

A Council on Library Resources (Könyvtáralapok Tanácsa) anyagi támogatásával 1962-ben megjelenik az Union List of Serials (Időszaki Kiadványok Központi Katalógusa) c. kiadvány 3. s egyben utolsó kiadása. Az Union List 1. kiadása 1927-ben jelent meg; 225 könyvtár állományában fellelhető 75 000 címet tartalmazott. Az 1943-ban közzétett 2. kiadás 3065 lap terjedelemben 650 könyvtár birtokában levő 120 000 időszaki kiadvány címét foglalva ma-

gában. Ezt a 2. kiadást 1945-ben, illetve 1949-ben egy-egy pótkötet egészítette ki 2500 lapnyi terjedelemben. A tervezett 3. kiadás kb. 4000-5000 lap terjedelmű kötetet fog kitenni, s csak az 1950-ig megjelent időszaki kiadványokat fogja tartalmazni; az 1950 után megjelent ilyen jellegű kiadványok a New Serial Titles nevű havi kumulatív kiadványban fognak folyamatosan megjelenni. (Library of Congress. Information Bulletin. 1959. 18. vol. 23. no. 320-321. p.)

A Z E N S Z K Ö N Y V T Á R Á N A K P U L E T E

Joseph Stummvoll, a bécsi Nationalbibliothek igazgatója, az Egyesült Nemzetek meghívására New-York-ba utazott, hogy ott két évig az ENSZ könyvtárát igazgassa. A "Biblos" c. folyóirat szerkesztősége felkérte

őt elutazása előtt, hogy New York-i működéséről rendszeresen tájékoztassa a Biblos olvasóit. Az első, naplójegyzetszerű beszámolót már meg is kapta a szerkesztőség. Ebből közöljük az alábbi részletet:

Az épületet eredetileg New York város lakáshivatalának építették, de mihelyt elkészült, az ENSZ szerezte meg a maga számára. Bár a környéken ez a legrégebbi épület és nem is könyvtár elhelyezésére szánták, mégis egészen jól berendezték könyvtári célra. Három egymást követő földalatti szintből és 6 emeletből áll. A helyiségekben 24 országból származó 90 főnyi személyzet dolgozik.

A három földalatti szint az épület leggyengébb pontja. Őrségi rütöcsövek hálózta be, amelyeket alig lehet szigetelni, úgyhogy ezek a rütöcsi szezonban olyan magas fokon tartják a hőmérsékletet, amely már veszélyes a könyvekre. A harmadik földalatti szinten duplumok s hasonló jellegű anyagok vannak, a második és az első földalatti szinten ellenben, ahol a hőmérséklet elviselhetőbb, helyezték el a könyvtár törzsállományát. Egyik legelső intézkedésem egy javaslat volt ennek az állománynak a biztonságba helyezésére; már meg is kezdték a meglévő klíma-berendezésnek az újból való üzembehelyezését, ami annyit jelent, hogy komoly összegeket kell költeni a légtér mesterséges hűtésére, mivel e helyiségek túlfűtöttségét egyelőre nem lehet másképpen megszüntetni. Csak a tervbevett új épülettel - amelynek megvalósítására az ENSZ titkársága komoly lépéseket tett - lehet majd ezt a problémát valóban megoldani.

Az első emeleten, amelyet általában földszintnek neveznek, vannak az olvasótermek, a kölcsönzőhelyiség, a kézikönyvtár, a szerzői- és tárgyszó-katalógus, valamint az olvasószolgálat (az un. "Service to readers") és a "reference section", amelyeket a legtágabb értelemben vett tájékoztatási osztálynak neveznek. Az első földalatti szinten helyezték még el az ENSZ

munkája szempontjából igen fontos, gazdag térképtárat, a hivatalos zsezlők, himnuszok stb. gyűjteményével együtt.

A második emeleten van az ENSZ és a külön szervezetek (UNESCO, PAO, stb.) valamennyi kiadványának teljes gyűjteménye; a harmadik emeleten helyezték el az egykori Népszövetség összes kiadványainak teljes gyűjteményét; a "Woodrow Wilson"-Emlék-Könyvtárat. A negyedik emeleten foglal helyet a bibliográfiai osztály, ahol a személyzetnek kerekén együttöde a legtágabb értelemben vett ENSZ-kiadványoknak (tehát az UNESCO-, stb. kiadványoknak is) a bibliográfiai feltárását végzi. Az ötödik emeleten van az összes többi könyvtári osztály: az igazgatóság, a gyarapítási- és katalógizálási osztály, a kezelőiroda stb. A hatodik emeletet jelenleg az ENSZ katonaságának törzskara foglalja el, azonban előbb-utóbb ez is a könyvtár rendelkezésére fog állni. (Biblos. 1959. 8.Jg. 2.Hft. 58-59.p.)

- 0 - 0 - 0 -

AMERIKAI-SZOVJET KÖNYVCSERE

A Massachusetts Institute of Technology (Massachusetts Technológiai Intézet) széleskörű csereegyezményt kötött szovjet intézetekkel. Az egyezmény értelmében az Intézet a moszkvai és leningrádi egyetem könyvtárától, másrészt a Szovjet Tudományos Akadémia Tudományos és Műszaki Tájékoztatási Intézetétől és 8 egyéb intézettől könyveket kap cse-

rébe. Ily módon az Intézet állományának a fontos tudományos könyvekkel való gyarapítását kívánja biztosítani, amelyeket egyébként - a szovjet könyvek rendkívül nagy kelendőse folytán - nem tudna beszerezni. - Az Intézet egyébként 74 szovjet és 43 népi demokratikus államból való tudományos folyóiratra is előfizet. (Library Journal, 1959. 84. vol. 14. no. 2276.p.)

- X - X - X - X - X -

KELETEURÓPAI NYELVEKBŐL KÉSZÜLT, NYOMTATÁSBAN MEG NEM JELENT FORDÍTÁSOK DOKUMENTÁCIÓJÁNAK TERVE

Az "Arbeitsgemeinschaft Ost" (Keleateurópával foglalkozó munkaközösség) az "Österreichisches Produktivitätszentrum"-mal (Osztrák Termelékenység Központ) együtt tervezték egy "A keleateurópai nyelvekből készült nyomtatásban meg nem jelent fordítások dokumentációja" c. kiadvány megjelentetését.

A terv annak a megfontolásából született, hogy ma már sok újen és szervezet fordítja a keleateurópai nyelvekből a saját területén fontos cikkeket németre és hogy ez az anyag, összehangolt dokumentáció felállítás hiján ismeretlen marad. Az

"Arbeitsgemeinschaft Ost" úgy akarja a párhuzamos munkák veszélyét elhárítani, hogy ezeket a nem-publikált fordításokat összegyűjti, címléírást készít róluk és publikálja. Ezáltal valamennyi érdekeltnak alkalmat ad arra, hogy egyrészt a címléírások révén rátaláljon bizonyos érdekes cikkekre, másrészt ezeket az "Arbeitsgemeinschaft"-on, mint közvetítő szervet keresztül fénykép- vagy egyéb másolat alakjában az eredeti fordítás költségeinek töredékéért szerezhesse be.

Az "Arbeitsgemeinschaft Ost" a keleti országok tudományos ismeret-

teit az osztrák gazdasági élet és tudomány számára akarja hasznosítani és ezzel komoly hiányosságot pótolni. A következő országok nyelvéből készült ausztriai fordításokat dolgozzák fel: Szovjetunió, Lengyelország, Csehszlovákia, Magyarország, Románia, Bulgária, Jugoszlávia és Albánia. Más országokban már van ilyenféle dokumentáció. Ilyen pl. az NDK-ban megjelenő "Bibliographie deutscher Übersetzungen aus den Sprachen der Völker der Sowjetunion und der Volksdemokratien", továbbá a Nagybritanniában angol nyelven kiadott "LLU Translation Bulletin" és a washingtoni United States Department of Commerce "Technical Translations" c. kiadványa.

Az "Arbeitsgemeinschaft Ost" ke-

resi az együttműködést mindazokkal a körökkel, amelyeket ez a terv érdekel és mindeneelőtt a következő kérdésekre kér tőlük rövid választ:

1/ Egyáltalában érdeklik-e címet a keleteurópai szakfolyóiratokból készült cikk-fordítások?

2/ Készítettek-e már vagy készítenek-e a saját területükön ilyen fordításokat?

3/ Hajlandók-e ezeket a fordításokat másolatban az "Arbeitsgemeinschaft" archívuma számára, vagy pedig az intézmény munkatársai által elvégzendő bibliográfiai feldolgozás céljára átengedni.

4/ Megengedik-e, hogy a fordítások címeit az "Arbeitsgemeinschaft" dokumentációs kiadványában közölje? (Biblos. 1959. 8. Jg. 2. Pft. 97-98. p.)

HIÁNYLIK A SZOVJET ÉS NÉPI DEMOKRATIKUS IRODALOM A NÉMET SZÖVETSÉGI KÖZTÁRSASÁG KÖNYVTÁRAIBAN?

A stuttgarti Deutsche Zeitung und Wirtschaftszeitung 1958. nov. 15-i száma "Osteuropas Bücher fehlen. Ein Versäumnis der westdeutschen Bibliotheken" (Keleteurópa könyvei hiányoznak. A nyugat-német könyvtárak mulasztása.) címen cikket közölt. A cikk megállapítja, hogy a nyugatnémet könyvtárak alig vesznek tudomást arról, mennyire megnőtt az elmúlt évtizedben a Szovjetunió és a többi keleteurópai állam jelentősége politikai, gazdasági, tudományos és kulturális szempontból egyaránt. Egyes könyvtárak gyűjtenek ugyan keleteurópai anyagot, de ennek az irodalomnak a rendszeres gyűjtéséről szó sincs.

Már a háború előtt is elhanyagolták a keleteurópai irodalom gyűjtését. A Szövetséges Köztársaságban a hamburgi Westdeutsche Bibliothek és a müncheni Bayerische Staatsbibliothek gyűjtenek keleteurópai anyagot s megkezdték a gyűjtést a göttingeni, hamburgi, kölni és tübingeni

könyvtárak is. De mindez csöpp a tengerben. A továbbiakban a cikk szó szerint így hangzik: "A feltevések el, hogy kelet-Európában nem kevesebb, mint 18 nyelven írnak és a könyvtermés évről-évre nő. Csakán Lengyelországban évenként legalább 8000 új kiadvány jelenik meg. Hogy fel tudjuk becsülni ennek a jelentőségét, tudnunk kell, hogy a világ többi részének nyomdai termésében olyan nagy helyet elfoglaló második és harmadrendű szerekeltető irodalom a keleti több országában számszerűen alig nyom valamit a latban. Mit számít itt, hogy a Westdeutsche Bibliothek a háború óta 9426 új könyvet és 1796 térképet szerzett be a keleteurópai államokból és jelenleg 1500 keleteurópai folyóíratra fizet elő! A dolgok ilyen állása fölötti nagyon is jogos elégedetlenség eddig sajnos nem igen jutott túl a tudományos dolgozók szűkebb körén, állapítja meg a Westdeutsche Bibliothek évkönyve. Nincs messze

az idő, amikor a szlávisták és Kelet-Európa kutatók mellett a kutatóintézetek és a magánszemélyek nagyobb köre is a saját bőrén fogja érezni könyvtáraink keleteurópai

állományának hiányosságait és a mulasztások fölötti felháborodását habozás nélkül kifejezésre fogja juttatni." (Zentralblatt für Bibliothekswesen, 1959. 73.Jg. 1.Hft. 61-62.p.)

mmmmmmmmmm

A SZOVJET KÖNYVTÁRÜGYI TANÁCS

Irodája a nyár elején kezdte meg munkáját. (Vö. Könyvtári Figyelő, 1959. 1.sz. 50.p. és 2.sz. 71-72.p.) A május 6-án tartott ülésén megvitatatta és jóváhagyta az egyes szakbizottságok 1959. évre készített terveit. Meghallgatta és jóváhagyta a könyvtárszervezési szakbizottság jelentését a könyveknek a kiadválalatokkal közösen történő központi feldolgozásáról és megjelölte a kérdés további kidolgozásának irányelveit. Elfogadták az Iroda 1959. évre szóló munkatervét, amit V.I.SURKOV a Könyvtárügyi Tanács elnöke ismertetett.

Az Iroda munkájával párhuzamosan az egyes szakbizottságok is megkezdték működésüket. Május 12-én a Bib-

liográfiai Szakbizottság tartotta meg első, alakuló ülését. Ennek a bizottságnak közel 40 tagja van. Az ülésen elfogadták a Szakbizottság 1959 évi munkatervét. A következő hónapokban a szakbizottság elkezdte a könyvtárak és bibliográfiai intézmények 1959-1965 évre szóló munkatervének összegyűjtését és elemzését. Ennek a munkának az a célja, hogy kidolgozzák a koordinációt és összeállítsák az egész Szovjetunióra vonatkozó bibliográfiai távlati tervet. Ugyancsak tervbe vették, hogy különféle tanácskozásokat hívjanak egybe a szak- és helyismereti bibliográfiai problémáinak megvitatására. (Szovjetszkaja Bibliografija, 1959.3(55). 1p. 106.p.)

- 0 - 0 -

UJ ÉPÜLETBE KÖLTÖZÖTT A FRANKFURTI DEUTSCHE BIBLIOTHEK

1959. április 24-én avatták fel a "Deutsche Bibliothek" új könyvtáráépületét.

A Deutsche Bibliothek, amely jelenleg a Német Szövetségi Köztársaságban a nemzeti könyvtár szerepét tölti be, 1946-ban kezdte meg működését a frankfurti városi és egyetemi könyvtár helyiségeiben, dolgozóval. Mínt hogy a kötelező beszolgáltatást állami törvény nem írja elő, a kiadók önkéntes beszolgáltatásából gyarapszik a könyvtár. Jelenleg hetenként megjelenő kurrens nemzeti bibliográfiát ad ki, továbbá féléves és ötéves kumulációkat, valamint a kurrens folyóiratok és a nyomtatásban meg nem jelent tudományos munkák bibli-

ra megjelenik a hivatalos kiadványok bibliográfiája is. A könyvtár állománya 420 ezer kötet és 60 ezer gépírásos disszertáció. 1950-tan 7 ezren keresték fel az olvasótermet és 152 ezer kötet könyvet használtak. A könyvtári munkák száma 125. (Zentralblatt für Bibliothekswesen, 1959. 13.Jg. 41.Hft. 637-645.p.)

- 0 - 0 -

A MARBURGI WESTDEUTSCHE BIBLIOTHEK

amely a berlini Staatsbibliothek (a hajdani Preussische Staatsbibliothek) állományának egy részét tárolja, a kettéosztása óta, leg-

ujabb jelentésében(1957.ápr.-1958. márc.) a többi között a következő adatokat közli:

Beszereztek 31 627 bibliográfiai egységet, ennek 85,8%-a külföldi. Az összes beszerzés több mint 2/3-a (71,7%) ajándék. Fennállása óta tehát a könyvtárba összesen 166 837 kötet érkezett.

A könyvtárnak jelenleg 7104 külföldi és 1092 német, tehát összesen

8196 folyóirat jár. A régi állomány nem-periodikus anyagának katalogizálása, mint már az előző évben is, teljesen szünetelt.

Kikölcsönöztek helyben 41 601, a könyvtárközi kölcsönzés keretében 55 545 kötetet. A mikrofilm-felvételek és fotokópiák száma 4200-al 81 700-ra emelkedett. 4950 írásbeli tudakozódást dolgoztak fel, 800-al többet, mint az előző évben. (Biblos. 1958. 8.Jg. 1.Hft. 31.p.)

DÁN KÖNYVTÁROSOK A KÖLCSÖNZÉSI DIJ ELLEN

A dán sajtóban és parlamentben több javaslat jelent meg, illetve hangzott el arra, hogy a dán közművelődési könyvtárak a jövőben csak kölcsönzési díj ellenében kölcsönözzenek könyveket. Ez ellen a terv ellen nyújtotta be a Dán Könyvtárügyi Tanács - amely a művelődésügyi minisztérium, az állami könyvtárak, a közművelődési könyvtárakat fenntartó helyi hatóságok és a Dán Könyvtáros Egyesület képviselőiből áll - a dán közművelődési könyvtári törvény revíziójával megbízott parlamenti bizottság elé nyilatkozatát. Fontosabb pontjai: 1. nem helytálló a szerzők és kiadók érvelése, hogy a könyvtárak rontják a kereskedelem forgalmát; 2. az ellenszolgáltatás nélküli

kölcsönzés a skandináv és angolszász országok könyvtárgyakorlatának egyik alapelvévé vált; a javasolt változás tehát retrográd jellegű; 3. az állami könyvtárakban mindig ellenszolgáltatás nélkül folyt a kölcsönzés; helytelen lenne most újból megkülönböztetést tenni állami és közművelődési könyvtárak látogatási között; a dán könyvtárügy kialakult egységét bontaná meg a törvény megváltoztatása; 4. annyi lenne a kivétel a kölcsönzők egyes kategóriái között (fiatalkorúak, öregek, diákok, katonák, munkaképtelenek, továbbra sem fizetnek kölcsönzési díjat), hogy a javasolt változtatás gyakorlatilag is csak nehezen lenne megvalósítható. (Bogens Verden. 1959. 11. aug. 1. no. 1-15.p.)

0 - 0 - 0 - 0 - 0
- 0 - 0 -

KONFERENCIA AZ NDK KÖZMŰVELŐDÉSI KÖNYVTÁRAINAK ÁLLOMÁNYGYARAPÍTÁSÁRÓL

A Der Bibliothekar c. folyóirat 1959. évi 3. számát teljes egészében az NDK közművelődési könyvtárosai 1958. nov. 25-28-ig Altenbergben tartott konferenciája ismertetésének szenteli. A konferenciának az volt a feladata, hogy megvesse a marxista állománygyarapítási politika alapjait és javaslatot tegyen azokra a legfontosabb intézkedésekre, amelyeket mindenütt meg kell valósítani.

A konferencia tézisei összefoglalják a gyarapítási politika legfonto-

sabb alapelveit. A megbeszélések 6 bizottság keretében folytak le. A referátumok a következő kérdések körül csoportosították a konferencia anyagát:

1. A közművelődési könyvtárak állománygyarapításának alapelvei a szocialista építés jelenlegi feltételei között az NDK-ban.
2. A szépirodalmi művek beszerzése a szocialista nevelés szolgálatában.
3. Az ismeretterjesztő- és szakirodalom a közművelődési könyvtárak állományában.
4. Állománygyarapítás és hálózati feladatok.
5. Állomány és olvasó.
6. Az állománygyarapítás segédesszékei és módszerei.

A konferenciát követően megyei könyvtárak igazgatói Berlinben, 1958. dec. 18-19-ig megbeszélésre jöttek össze, ahol megállapították, hogy a gyarapítási konferencia teljesítette feladatát.

Az 1959/60 év folyamán el kell végezni a konferencia alapos kiértékelését. Központi Állománygyarapítási Bizottságot alakítanak, amelynek feladata anyagilag és szervezetenként biztosítani, hogy az NDK közművelődési könyvtárainak állománygyarapítása tervszerűen és a társadalmi szükségleteknek megfelelően menjen végbe. (Der Bibliothekar. 1959. 13.Jg. 3.Hft.)

BRAILLE-IRÁS NYOMTATÁSA LYUKKÁRTYÁKKAL

Néhány hónappal ezelőtt New Yorkban egy sajtóértekezleten bemutatták nyomtatott szövegnek elektronikus számológéppel Braille-írásra való átalakítását.

Az új eljárás lényegileg a következőkből áll: a szöveget először lyukkártyákra viszik át; a lyukkártyákat a számológépbe adagolják, amelyet ennek a műveletnek elvégzésére programoznak; a szöveg a számológépből átkódolt jelekben lyukkártyákon jön ki; a lyukkártyákat most egy nyomdagépbe teszik, amely a Braille jeleket az angol szöveg fölé nyomja; a korrektúra megtörténte után a lyukkártyákat domborító sajtóba helyezik, amely előállítja a rotációs géphez felhasználható fémlemezket.

Az elektronikus számológép a szak-képzett Braille-író nyomdászok munkáját lesz hivatva pótolni. (Library of Congress. Information Bulletin. 1959. 18.vol. 17.no. 240.p.)

AZ ELSŐ REFERENZ-KÖNYV BRAILLE-ÍRÁSBAN

A World Book Encyclopedia-t Braille-írásban is közzé fogják tenni. Ez lesz az első Braille-írású referenz-könyv. A tervezett kiadás 160 kötet lesz és 38 lábnyi (1 láb= 30.48 cm) hossza pole felületet fog elfoglalni. (ALA Bulletin. 1959. 53.vol. 6. no. 528.p.)

UT SLOVJET KATALOGIZÁLÁSI SZABÁLYZATOK

Az OSzSzsZK Népművelési Minisztériumának könyvtárközi katalógizálási bizottsága befejezte a katalógizálási szabályzat 2. átdolgozott és bővített kiadásának sajtó alá rendezését. (Edinje pravila opiszanija proizvedenij pezsati dlja bibliotecsnuh katalogov. Cs.l.vúp. 1. Opiszanie knig.) Az első kiadás 1949-ben jelent meg.

Tervbe vettük a kisebb könyvtárak számára használatban levő szabályzat 3. átdolgozott kiadásának előkészítését is. (Edinje pravila opiszanija proizvedenij pezsati dlja katalogov szabol'sih bibliotek.) Az előző, 2. kiadás 1953-ban látott napvilágot. (Szovetszkaja Bibliografija. 1959. 3(55).vúp. 107.p.)

-0-0-

A KONGRESSZUSI KÖNYVTÁR FÉNYSZEDŐGÉPE

A Kongresszusi Könyvtár Japánban szerkesztett fényszedőgépet helyezt üzembe a nyomtatott katalóguscédulák kínai, japán és koreai nyelvű szövegének a katalóguscédulákra, eredeti betűtípussal való rávezetése céljából. Az ilyen nyelvű szövegeket eddig kézzel irták a latin betűkkel nyomtatott cédulákra.

A fényszedőgép olyan szedőkerettel van ellátva, amely 35 üveglapot tud egyszerre befogni. Az egyes üveglemezek kb. 270 kínai, japán, illetve koreai betűt tartalmaznak; az egész keret kapacitása tehát -lemezcseré nélkül - csaknem 10 000 betű. A keret tetszés szerinti helyzetbe hozható, úgyhogy bármely betűt lehet a lencse előtt rögzíteni s a berendezés hátsó oldalán elhelyezett fényérzékeny papírra exponálni. Az optikai rendszer segítségével több mint 200-féle méretben és változatban lehet a lemezek betűit lefényképezni. A fényszedőgép üzem

három előny származik: 1. a kézzel irt katalóguscédulák helyett most már egyöntetű nyomtatott cédula állítható elő; 2. sokkal gyorsabban végezhető el a címleírások sokszorosítása; 3. a fényszedés útján nyert szöveg kevesebb helyet foglal el, mint a kézírás.

A berendezés az említett keleti nyelveken felül latin és cirill betűs lemezekkel is fel van szerelve. De ezeken felül egyéb fajta betűből, illetve jelekből álló szövegek sokszorosítását is lehetővé teszi. (Library of Congress. Information Bulletin. 1959. 18.vol. 24.no. 329-332.p.)

+ 0 +

HOGYAN OLVASNAK AZ AMERIKAI DIÁKOK?

A folyó év február és március hónap folyamán az amerikai serdülőkorú ifjúság olvasási szokásaira vonatkozóan kérdőívek útján felmérést végeztek. 10 149 diák válaszát dolgozták fel. A vizsgálat főbb eredményei: három diák közül kettő olvas az iskolai munkájával össze nem függő könyvet is; 46 % a kérdőívek kitöltését megelőző napon is olvasott; a megkérdezettek mintegy kétharmada közművelődési, vagy iskolai könyvtárból származó könyvet szokott olvasni; 11 % saját pénzén szokott könyvet vásárolni. (ALA Bulletin. 1959. 53.vol. 6.no. 445.p.)

-X-X-

33 ÉV UTÁN VISSZAKERÜLT KÖNYV

A New York Public Library 1926 július 7-én megállapította, hogy állományából egy 1626-ban Antwerpenben kiadott genealógiai munka eltűnt. 1959-ben Ausztráliából légitóstával érkezett vissza a mű azzal az értesítéssel, hogy küldője 1949-ben Sanghaiban vásárolta s azért nem előbb a könyvtárnak,

mert remélte, személyesen fogja tervezett amerikai útja során átadni. (Bulletin of the New York Public Library. 1959. 63.vol.7.no. 325.p.)

-0-0-

VEND SZÓTÁRAK BIBLIOGRÁFIÁJA

The Lusitians címen Richard C. LEWANSKI bibliográfiát közöl a Szászország, Lengyelország és Csehszlovákia határán élő lusatiánok, szorbok, illetve vendek néven ismert kis szláv népesoport szótáraitól. (Érdekes, hogy a Muraközben élő vendekről cikkében nem tesz említést. Ford.) (Bulletin in the New York Public Library. 1959. 63.vol. 5.no. 242-246.p.)

X-X-X

AZ 1958-as ÉV "LEGSZEBB NÉMET KÖNYVEI"

Az NDK-ban az év legszebb könyveinek kiválogatása 1959. jan. 19-én kezdődött, a beküldött könyvek előzetes szűrésével. A zsüri ez évben is a lipcei Deutsche Bücherei-t választotta ülési színhelyéül, mivel az a könyvtár, mint a német irodalom archivuma és egyúttal a könyvkultúra tüzhelye, méltó keretet és gyakorlati támogatást nyújtott a zsüri munkájához. "Az év legszebb könyve" címmel 50 kiadói munkát és 5. a könyvkereskedői forgalmon kívüli kiadványt tüntettek ki. (Nachrichten aus dem Wissenschaftlichen Bibliothekswesen der DDR. 1959. 5. Jg. 1.no. 1.p.; 2.no. 13.p.)

+0+0+

FORDITÁSI SZÖVEGEK HANGLEMEZEN

GORDONNIER mérnök, a "Commission de l'OECE (a Keleteli Országok Tudományos és Műszaki Dokumentációjára alakult Bizottság) francia delegátusa tervezetet nyújtott be nyers for-

ditásokat tartalmazó mikrobarázdás lemezek igen alacsony áron való kiadásáról.

Egy-egy cikkről vagy fejezetről - a tervezet szerint - egy vagy két 30 perces időtartamu lemez készülne; ez mintegy 10 felolvasott lapnak felelne meg. A lemez tasakja röviden összefoglalná a cikk tartalmát, megadná a címeket és alcímeket - azonosításuk megkönnyítése végett - jelezné a hangfelvételen való helyüket. Ezért az egyes szakaszok elejét megjelölnék és három első szavát - a szöveg azonosítása végett - az eredeti nyelven olvasnák. A szakaszokat egymástól "stop" jelzés választaná el.

A tervek szerint e lemezek darabonként 500 francia frankba kerülnének. (Le Cahiers de la Documentation. 1958. 12.ann. 3.no. 84.p.)

"*****"

KONFERENCIA A "GÉPI NYELVRŐL"

A Western Reserve University és a Rand Development Corporation együttes rendezésében szeptember 6-12. között Clevelandban (Ohio) nemzetközi konferenciát tartottak a gépi irodalom-keresés és fordítás közös nyelvi szabványainak kialakítása tárgyában. Az értekezlet főcélja olyan közös nyelv kialakítása volt, amelynek felhasználásával gépi be rendezés útján legyen a tudományos és műszaki irodalom keresése, változtatása, összehasonlítása és fordítása elvégezhető. (American Documentation. 1959. 10.vol. 3.no. 259.p.)

0-0-0

A "HANGOS KÖNYV" NEGYEDSZÁZADOS JUBILEUMA

Idén, április hó 14-én ünnepelték a Kongresszusi Könyvtárban a "talking book" (hangos könyv) létrejöttének 25. évfordulóját. A vakok szá-

mára készült első könyvlemezek 15 percesek voltak. A mai lemezek egy órással; tervbe vették azonban már 4 órán át játszó könyv-lemezek készítését is. Ez idő szerint 3500 különféle könyv áll a vakok rendelkezésére, több milliós példányban. Az Amerikai Egyesült Államokban nyilvántartott 350 000 vak közül 50 000-en veszik igénybe a "hangosan beszélő könyvet", míg 10 000 személy Braille írásu könyvet szokott kikölcsönözni.

Az évfordulónál kapcsolatban rendezett kiállításon szerepelt többek között KELLER Helén két levele 1892-ből, s EDISON első közzétett beszámolója találmányáról, a fonográfról. Ebben EDISON már megjósolja, hogy találmánya egykor pótolni fogja a könyvet a vakok számára. (Library of Congress. Information Bulletin. 1959. 18.vol. 15.no. és 17.no. 206-207., 233.p.)

-0-0-

KEVÉS A KÖNYV A KANADAI ISKOLAI KÖNYVTÁRAKBAN

A Canadian Library Association Bulletin 1959.15.vol.5.száma teljes egészében az iskolai könyvtárak problémáinak van szentelve.

Kanadában - olvashatjuk a bevezetésként szolgáló első cikkben - az iskolai könyvtárak az utóbbi öt év folyamán kerültek egyre fokozottabb mértékben, az érdeklődés homlokterébe. A szülők kérésére egyre-másra létesülnek az iskolai könyvtárak, s a hatóságok mind anyagi támogatással, mind pedig a felügyelők útján nyújtott utbaigazítással sietnek az iskolák segítségére. A tanítók is mindent elkövetnek az olvasás iránti érdeklődés felkeltésére, - csak éppen az olvasmányanyag hiányzik még az iskolai könyvtárakból. Olyan az olvasásra felbuzdult tanulók helyzete most - ahogy a cikkíró szellemes hasonlattal a kérdést szemlélteti - mint a dajkamesében szereplő gyermeké, akit édesanyja egyre buzdít az uszára, de amikor azután vetközni

kezd, azzal vágja a mulatság útját: "Csak azután közel ne menj a vízhez!" Hiába ébred itt is fel a tanuló kíváncsisága, nincs miben kielégülést találjon.

Az egyes cikkek címe: Csak azután közel ne menj a vízhez! (170-171.p.) Az iskolai könyvtárak Kanadában. (172-201.p.) Az iskolai könyvtárak problémái. (202-204.p.) A fiatalok és az olvasás. (205-208.p.) A köznevelődési könyvtár és az iskolai könyvtár. (209-214.p.) A képeskönyv és a kezdő olvasó. (215-218.p.) A szakkönyvtár. (218.p.) (Canadian Library Association Bulletin. 1959. 15. vol. 5.no. 170-218.p.)

-0-0-

MAGYAR vonatkozású kiadványok is szerepelnek az NDK 1959.évi bibliográfiai tervében. Pálffy Miklós a hallei Kassai-féle magyar könyvtár anyagából az alábbi két munkát készíttette el:

"Catalogus Manuscriptorum Bibliothecae Nationis Hungaricae Halensis a Georgio Michaelis Cassai..." (Kb. 450 oldal terjedelemben.)

"Bibliographische Seltenheiten der Ungarischen Bibliothek in Halle." (Kb. 180 oldal.) (Nachrichten aus der Wissenschaftlichen Bibliotheken der DDR. 1959. 5.Jg. 2.no.12. p.)

+--+

"INDEX ISLAMICUS 1906-1955" címen katalógust szerkesztett J.D.FEARSON, a londoni egyetem School of Oriental and African Studies (Keleti és Afrikai Tanulmányok Iskolája) könyvtárának vezetője. (Kiadója: W. Heffer and Sons, Ltd. Cambridge, 1958.) 500 folyóirat, 1200 Festschrift és 70 konferencia-beszámoló alapján 26 000 izlami tárgy cikk címléírását adja benne tudományszakok szerinti csoportosításban, földrajzi alosztásokkal. A mű szerzői névmutatóval is el van látva. A terv szerint a műhöz 5 évenként pótkötetek fognak megjelen-

ni. (Library of Congress. Information Bulletin. 1959. 18.vol. 2.no. 26.p.)

-0-0-

A BERLINI DEUTSCHE STAATSBIBLIOTHEK állománya 1958-ban összesen 79 597 bibliográfiai egységgel gyarapodott. Ebből 34 523 kötetet vásárlás útján szereztek be, 23 072 kötet részben kötelempéldány, részben ajándék volt. Cserébe a könyvtár 22 002 művet kapott. (Biblos. 1959. 8.Jg. 2.Hft. 100.p.)

-M-M-

"AUTOEXTRACT" a neve annak a gépnek, amely el tudja "olvasni" a tudományos cikket, illetve beszámoltatja az arról kivonatot tud készíteni. A készülék az alábbi elvek alapján működik: a kivonatolandó cikk kódolt fogalmazásban papírlapon a gépbe kerül. A gép elemzi a szöveget s a szavakat fontossági sorrendjükből emeli ki. Elkülöníti a fontos mondatokat és ezeket leírja. A berendezés nagy szolgáltatásokat fog tenni a tudományos cikkek fordítási munkája terén, mivel nem kell fordítás céljából az egész idegen nyelvű szöveget elolvasni. (La Caixa de la Documentation. 1958. 13. tom. 3. no. 27. .)

1959. 10. 10. 11

A SPECIAL LIBRARIES ASSOCIATION (Szakkönyvtárak Szövetsége) 1959. május 31 - jun. 3. között tartotta Atlantic City-ben 50. évi közgyűlését. A közgyűlés tárgya: a teljesítmény-normák szükségessége és lehetősége. (Library of Congress. Information Bulletin. 1959. 18.vol. 23.no. Appendix.)

.x.x.

A FÉDÉRATION INTERNATIONALE DES TRADUCTEURS (FIT - Fordítók Nemzetközi Szövetsége) július 27-30-ig Bad Godesburgban (NSZK) tartotta má-

sodik nemzetközi kongresszusát. A kongresszus tárgya: a fordítás minősége. A témát párhuzamosan két csoportban tárgyalták; az első csoport a tudományos és műszaki, - a második az irodalmi fordítások kérdésével foglalkozott. A fordítások megalkotható szabványaira vonatkozóan a kutatóintézetektől, dokumentációs központoktól, tudományos könyvek kiadótól s műszaki és egyéb folyóiratok szerkesztőitől kértek javaslatokat. (Aslib Proceedings. 1959. 11. vol. 5.no. 119.p.)

A KONGRESSZUSI KÖNYVTÁR olvasótermeinek forgalma a karácsonyi szünet alatt szokott a legmagasabb lenni; ilyenkor ui. az olvasótermek főiskolai, egyetemi hallgatókkal és tanárokkal telnek meg. 1958. dec. 22-1959. jan. 4-ig összesen 39 000 könyvet kellett az olvasóknak kiadni, azaz óránként 523-at. Különösen kiemelkedő nap volt dec. 30-a, amikor a kért könyvek száma 6991-re, óránként 822-re, ugott. (Library of Congress. Information Bulletin. 1959. 18.vol. 1.no. 9.p.)

-0-0-

A HARVARD EGYETEM tudománytörténeti fakultása felhívással fordult a tudományos világhoz, amelyekben országos bizottság alakítását javasolja a természettudományi és műszaki tudományok történetére vonatkozó közzétett források gyűjtésének megszervezésére, ilyen jellegű anyag központi tárolására. - A felhívás eredményeképpen az érdekelt intézmények közreműködésével (a Kongresszusi Könyvtár Természettudományi és Műszaki Osztálya vezetőjének elnöksége alatt) a bizottság meg is alakult. A bizottság a tél folyamán konferencián kívánja az országos program irányvonalait megállapítani. (Library of Congress. Information Bulletin. 1959. 18.vol. 24.no. 244.p.)